

Nr 40.

Av herr **Johansson** i Väby m. fl. om ändring i gällande lagstiftning angående fjärdingsmans avlönande.

Den nya lagen angående polisväsendet i riket stadgar i § 8, att »polisdistrikt är pliktigt att skäligen avlöna de fjärdingsmän, ordningsmän och andra polismän, vilka — — — skola finnas anställda i distriktet». I 14 § 1 punkten stadgas, att beslut, som av polisdistrikt eller landsting fattas i avseende å avlöningsförmåner etc. åt befattningshavare vid polisväsendet skall underställas länsstyrelsens prövning. Beträffande denna prövning heter det i andra punkten av sagda paragraf, att därest länsstyrelsen finner, att avlöning etc. bestämts till lägre belopp än som kan anses skäligt, skall länsstyrelsen hos polisdistriktet göra framställning om rättelse. Vidtages ej i anledning av länsstyrelsens framställning erforderlig åtgärd, åger länsstyrelsen därom förordna. Finnes det vara av nöden, kan länsstyrelsen förelägga lämpligt vite och till sådant vite fälla.

Tillsammans tagna hava dessa bestämmelser i den nya lagen visat sig leda till konsekvenser, om vilka man är berättigad säga, att de icke förutsågos, än mindre avsågos, när lagen för 3 år sedan antogs. Att utgifterna för polisväsendet på landet skulle komma att stiga på grund av ökade göromål för fjärdingsmännen och delvis skärpta krav på deras kvalifikationer var man visserligen fullt medveten om. Med hänsyn härtill ansågs det också befogat, att staten skulle bidra med viss procent till fjärdingsmännens löner. I den Konungens befallningshavande tillagda rätten att pröva den beslutade lörens »skälighet», såg man väl närmast en garanti för att lönen icke till äventyrs skulle kunna på ett eller annat håll sättas så lågt att man av den anledningen finge nöja sig med för uppdraget mindre kvalificerade krafter än som med en mera »skälig» avlöning kunde stå till förfogande. Däremot räknade man bestämt inte med möjligheten av en sådan tolkning och tillämpning av bestämmelserna i § 14, att om kommunen träffat avtal om fjärdingsmanstjänstens uppehälle med en person, mot vilkens lämplighet för uppdraget ingenting finnes att anmärka, och parterna sinsemellan vore fullkomligt överens om lönen, som alltså även anställningstagaren ansåge fullt skälig, så skulle Konungens befallningshavande lika fullt, i kraft av nämnda bestämmelser, kunna vägra fastställelse av kommunens beslut och tvinga kommunen att till fjärdingsmannen utbetala en vida högre ersättning än denne någon sin gjort anspråk på. Detta är emellertid vad som redan inträffat i icke

få fall, och detta har i hög grad upprört sinnena i kretsar, där man alltjämt sätter värde på den gamla kommunala självbestämmningsrätten.

Inom stora delar av den egentliga landsbygden lever befolkningen ännu dess bättre i stort sett under lugna och fredliga förhållanden. Fjärdingsmannens befattning med ordningens upprätthållande blir icke särdeles maktpåliggande. Hans arbete kommer i sådana fall att väsentligen bestå i indrivning av utskylder, delgivning av stämningar och andra legala förrättningar, vilka emellertid i en mindre eller medelstor landskommun icke taga hans huvudsakliga tid i anspråk. Fjärdingsmannasysslan är med andra ord i det stora hela taget en bisyssla, och kommer, hoppas vi, vad den egentliga landsbygden beträffar, att kunna så förbliva. Ofta är det hemmansägare eller mindre jordbrukare och med dem likställda, som innehava fjärdingsmannaupdraget, män alltså i den ställning och med det personliga omdöme, att man bör kunna tilltro dem att själva avgöra, om den lön som erbjudes är »skälig» eller icke med hänsyn till arbetets art och omfattning.

I ett flertal fall hava kommunerna icke velat föga sig efter länsstyrelsernas påbud i avseende å fjärdingsmannalönerna utan besvärat sig i högre instans i den fasta övertygelsen, att det väl aldrig kunde vara meningen, att de skulle nödgas överbetala ett arbete, som de finge tillfredsställande utfört för en enligt deras mening *skälig* lön. Av regeringsrättens årsbok häftet 2 1927 inhämtas, att regeringsrätten haft att yttra sig i ett 30-tal mål angående fjärdingsmannalöner, vilka mål därefter avgjorts av Kungl. Maj:t i statsrådet. I samtliga fall utom ett har Kungl. Maj:t icke funnit skäl göra ändring i de beslut, vartill Konungens befallningshavande kommit. Kommunernas talan har sålunda ogillats. Åtskilliga liknande mål torde alltjämt vara oavgjorda. I andra fall torde kommunerna vid den utgång förberörda klagomål fått ha uppgivit hoppet om att vinna rättelse och böjt sig inför det till synes ofrånkomliga. Men missräkningen är stor och allmän inför den första bekantskapen med en ny lag, som väntades medföra förbättringar. Den är desto större, som underställningen i icke få fall skett enligt stadgandet i övergångsbestämmelserna, att beslut angående fjärdingsmans avlöning, som fattas efter det lagen utkommit av trycket, skall underställas länsstyrelsen, även om kommunen icke begärt att få gå in under den nya lagen och sålunda icke åtnjuter statsbidrag till fjärdingsmannens avlöning. Statsförmyndarskapet känns under sådana förhållanden så mycket mera obehörigt och besvärande.

I åtskilliga fall, som omförmälas i regeringsrättens årsbok, rör det sig om små kommuner med ringa bärkraft och höga skatter. Sålunda har en kommun på Gotland med 545 innevånare och en utdebitering av kronor 9:80 fått vidkännas en förhöjning av fjärdingsmannalönen från 175 till 250 kronor. En östgötakommun med omkring 1,000 innevånare och en utdebitering av kronor 8:30 har fått föreläggande av Konungens befallningshavande att höja avlöningen åt fjärdingsmannen från 650 kronor,

vari inginge 150 kronor för tillsyn av distriktets vägar, till 1,000 kronor, och Kungl. Maj:t har fastställt föreläggandet för kommunen att fatta nytt beslut i ärendet. En kommun på Dal med 1,800 innevånare och en utdebitering av kronor 9:22 har förstädigats att höja avlöningen för fjärdingsmannen från 225 kronor till 450 kronor för år. Detta endast som exempel. Man frågar sig ovillkorligen, om detta är rätta sättet att lätta skattetrycket i skattetyngda kommuner.

Ingen bestrider, att de av Kungl. Maj:t fastställda resolutionerna av Konungens befallningshavande äro i överensstämmelse med ordalydelsen i den nya lagen, men väl att denna tillämpning av lagen varit allmänt förutsedd eller avsedd, när lagen genomfördes. Vid sådant förhållande synes det angeläget att lagens ordalydelse bringas i bättre överensstämmelse med vad som torde hava avsetts av dem som lagen gjorde. Några mera omfattande ändringar i lagtexten torde detta icke nödvändiggjöra.

Vi anhålla vördsamt, att vederbörande utskott under förutsättning av bifall till vårt yrkande måtte verkställa dessa formuleringar, och hemställa,

att riksdagen ville besluta sådana ändringar i 1925 års lag angående polisväsendet i riket, att Konungens befallningshavande icke må äga befogenhet att vägra fastställelse av polisdistrikts beslut angående avlöning till fjärdingsman, därest parterna äro om lönen ense och den antagne fjärdingsmannen prövas inneha för tjänstens behöriga fullgörande erforderliga kvalifikationer.

Stockholm den 16 januari 1928.

Otto Johansson
Väby.

Birger Petersson.

Albert Johansson.

